

การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพุทธศาสนิกชนด้วยการจัดกิจกรรมตอบปัญหาธรรมะ The Development of Buddhist Characteristics by Using the Dhamma Contest Activity

พระครูสุนทรวิชัย¹ พระมหาวิทวัส กตเมธี² ดร.พินโย พรหมเมือง^{3,*}, ทองคำ เกษจันทร์⁴, ดร.จรรุญเกียรติ พงษ์กุลศรี⁵,
ว่าที่ ร.ต.สอาด ภูนาสรณ์⁶, ดร.กษิตศ นวเสรี⁷, และ ปราณี คิมยะราช⁸

Phrakrusunthornvinairo¹, Phramaha Witawat Katamethi², Dr.Pinayo Prommuang^{3*} Thongkham Ketchan⁴,
Dr.Charoonkiet Pongkulson⁵, Acting Sub Lt. Sa-Ard Phunasorn⁶, Dr.Kasidit Nawaseree⁷, Pranee Kuemyarat⁸

^{1,2,3,4,6,7,8} คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (Faculty of Education, kalasin
Buddhist College, Mahamakut Buddhist University)

⁵ คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยสันตพล (Faculty of Education, Santapol College)

*ผู้ประสานงานหลัก: kbac.research@gmail.com

บทคัดย่อ

คุณลักษณะพื้นฐานของชาวพุทธ คือ ละชั่ว ทำความดี และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ แต่ทว่าความเจริญรุ่งเรืองแห่งการพัฒนาของกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้ชาวพุทธละเลยในการพัฒนาตนเอง งานวิจัยนี้เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับวันวิสาขบูชา คุณลักษณะความเป็นพุทธศาสนิกชนจากการจัดกิจกรรมตอบปัญหาธรรมะ และความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมตอบปัญหาธรรมะ และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้เกี่ยวกับวันวิสาขบูชาของคุณลักษณะของชาวพุทธ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เข้าร่วมแข่งขันและผู้ชมกิจกรรมการแข่งขันตอบปัญหาธรรมะ จำนวน 87 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Pearson correlation ผลการวิจัยพบว่า ชาวพุทธที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้เกี่ยวกับวันวิสาขบูชาอยู่ในระดับมากที่สุด มีคุณลักษณะความเป็นชาวพุทธอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด และระดับความรู้มีความสัมพันธ์ทางลบกับคุณลักษณะความเป็นชาวพุทธ

คำหลัก: พุทธศาสนิกชน, กิจกรรม

Abstract

The characteristics of Buddhist teachings are to abandon from evil deed, to do good, and to purify the mind. However, the increasing of globalization flow affect to the deceasing of self-development of Buddhists. This research was to study knowledge about the Vesak day, Buddhist characteristics developed by participating in the Dhamma Contest Activity, and satisfaction from the activity, and to study the relations of their knowledge and Buddhist characteristics. The sample were 87 competitors and participators. The research instrument was the questionnaire. The statistics were frequency, mean, and standard deviation, and Pearson Correlation. The research findings were revealed that the respondents had knowledge, Buddhist characteristics, and satisfaction with the activity at the highest level. It is also found that the knowledge on Dhamma had the negative relationship with the Buddhist characteristics.

Keywords: Buddhist, Activity

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 ที่มุ่งเน้นพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116/ตอนที่ 74 ก/หน้า 1 วันที่ 19 สิงหาคม 2542) นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.) ได้ชี้ชัดให้เห็นถึงความจำเป็นในการมีภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม จากการพัฒนานานาชาติ

จากการรายงานวิจัยของรองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญแข ประจันต์ (2551) เรื่อง การยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทยเพื่อการปฏิรูปสังคม: แนวทางและการปฏิบัติ สรุปเป็น 5 ด้าน คือ ประเทศไทยมีปัญหาทางจริยธรรมจากระดับมากถึงมากที่สุด ระบบการศึกษาไม่สามารถปลูกฝังเยาวชนให้มีจิตสำนึกทางจริยธรรมได้ สถาบันศาสนาไม่ทำหน้าที่ในการปลูกฝังถ่ายทอด อบรมคุณธรรม สังคมไทย ไม่มีระบบป้องกันและควบคุมพฤติกรรมของคน และสังคมไทยขาดการณรงค์เพื่อแก้ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจัง ซึ่งงานวิจัยนี้ให้ข้อเสนอแนะว่า ต้องยกระดับคุณธรรม จริยธรรมด้วยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่บุคคลจนถึงระดับจิตสำนึก ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องรีบดำเนินการอย่างเร่งด่วน และงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาทางด้านวัตถุกับจิตใจไม่สัมพันธ์ ฉะนั้นจึงเกิดวิกฤติทางด้านคุณธรรมจริยธรรม

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย มีปรัชญาการศึกษาในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลัก ดังจะเห็นได้จากการออกแบบหลักสูตรมีการบรรจุรายวิชาทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานจำนวน 30 หน่วยกิต ทุกสาขาวิชาที่ทำการเปิดการเรียนการสอน นอกจากนี้ ยังจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่สังคม ดังเช่น การจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมเนื่องในวันวิสาขบูชาใน ประจำปี พ.ศ. 2559 ซึ่งตรงกับวันศุกร์ที่ 20 พฤษภาคม ในวันที่เป็นวันสำคัญทางศาสนาสากล และเป็นวันหยุดราชการของไทย และเป็นวันคล้าย วันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คำว่า "วิสาขบูชา" หมายถึง การบูชาในวันเพ็ญเดือน 6 เนื่องในโอกาสวันประสูติ ตรัสรู้ และเสด็จดับขันธปรินิพพานของพระพุทธเจ้า

ในการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมเนื่องในวันวิสาขบูชา คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่าผู้เข้าปฏิบัติธรรมมีระดับความรู้พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับวันวิสาขบูชา ระดับคุณลักษณะของชาวพุทธ และความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมในวันวิสาขบูชา นอกจากนี้ ยังศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และความพึงพอใจกับคุณลักษณะของชาวพุทธ ซึ่งในการศึกษาวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ในการยืนยันว่า การจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาสามารถที่จะอบรมหรือพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในสังคมไทยได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับวันวิสาขบูชา คุณลักษณะของชาวพุทธ และความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมในวันวิสาขบูชา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้เกี่ยวกับวันวิสาขบูชาและความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมกับคุณลักษณะของชาวพุทธ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาจุดมุ่งหมายของโครงการ เพื่อกำหนดประเด็นสำหรับการสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย
2. สร้างแบบสอบถามสำหรับการวิจัย โดยพิจารณาถึงความถูกต้อง ครอบคลุมและครบถ้วนของเนื้อหา บริบท และภาษาที่ใช้ ซึ่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพ และระดับการศึกษา ส่วนที่ 2 คือ ความรู้เกี่ยวกับวันวิสาขบูชา จำนวน 10 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบเลือกตอบ 2 ข้อเลือก และส่วนที่ 3 คือ คุณลักษณะของพุทธศาสนิกชนและความพึงพอใจต่อกิจกรรมตอบปัญหาธรรมะ ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาโดยคณะผู้วิจัย ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์สอนในสถาบันอุดมศึกษาของคณะสงฆ์มาเป็นเวลานาน

3. นำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นไปเก็บข้อมูล ผู้เข้าร่วมตอบปัญหาธรรมะ มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 60 คน ดำเนินการเก็บข้อมูลวันที่ 18-19 พฤษภาคม 2559

4. สถิติที่ใช้ สถิติที่ใช้สำหรับการวิจัย ได้แก่ สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยกำหนดเกณฑ์สำหรับการแปลความหมายดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2551)

ค่า r เป็นลบ แสดงว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

ค่า r เป็นบวก แสดงว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

ค่า r เข้าใกล้ 1 แสดงว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันและมีความสัมพันธ์กันมาก

ค่า r เข้าใกล้ -1 แสดงว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามและมีความสัมพันธ์กันมาก

ค่า $r = 0$ แสดงว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

ค่า r เข้าใกล้ 0 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันน้อย

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย 5 ระดับ ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่า $.81$ ขึ้นไป มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง $.61 - .80$ มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง $.41 - .60$ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าอยู่ระหว่าง $.20 - .40$ มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าต่ำกว่า $.20$ มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

กำหนดเกณฑ์แปลความหมายของคุณลักษณะของชาวพุทธ และความพึงพอใจต่อการตอบปัญหาธรรมะ กำหนดเกณฑ์ไว้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, ม.ป.ป.)

ช่วงคะแนน 4.51-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ช่วงคะแนน 3.51-4.50 หมายถึงระดับมาก

ช่วงคะแนน 2.51-3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

ช่วงคะแนน 1.51-2.50 หมายถึง ระดับน้อย

ช่วงคะแนน 1.00-1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. สถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมตอบปัญหาธรรมะ เป็นเพศหญิง จำนวน 40 คน มีร้อยละ 66.67 มีสถานภาพเป็นนักเรียน จำนวน 40 คน มีร้อยละ 66.67 และมีระดับการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 45 คน มีร้อยละ 75.00

2. ระดับความรู้เกี่ยวกับวันวิสาขบูชา พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมตอบปัญหาธรรมะมีความรู้อยู่ในระดับมาก จำนวน 40 คน มีร้อยละ 66.67 รองลงมา คือ ระดับปานกลาง จำนวน 18 คน มีร้อยละ 30.00 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด ความรู้พื้นฐานที่ผู้ปฏิบัติธรรมมีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก คือ วันวิสาขบูชาตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปีและองค์การสหประชาชาติ (UN) ประกาศให้วันวิสาขบูชาเป็นวันสากลโลก ร้อยละ 98.33 และ เจ้าชายสิทธัตถะตรัสรู้เมื่อพระชนมายุได้ 35 ปี ร้อยละ 91.67

3. คุณลักษณะชาวพุทธที่เกิดขึ้น พบว่า โดยภาพรวมแล้วคุณลักษณะชาวพุทธของผู้เข้าร่วมกิจกรรมตอบปัญหาธรรมะอยู่ในระดับมากที่สุด มีร้อยละ 88.22 ข้อที่มีอันดับสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การปฏิบัติตนเป็นคนดีของสังคม ร้อยละ 92.33 รองลงมา คือ บำรุงสถาบันศาสนา ร้อยละ 91.00 และ ถ่ายทอดความรู้ทางพุทธศาสนาต่อคนรอบข้าง ร้อยละ 85.67 ตามลำดับ ส่วนข้อที่อยู่ในอันดับต่ำสุด คือ ความสนใจปฏิบัติธรรม ร้อยละ 83.33

4. ความพึงพอใจในการเข้าร่วมแข่งขันตอบปัญหาธรรมะ พบว่า โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีร้อยละ 90.87 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ ความคุ้มค่าในการเข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 95.00 รองลงมา คือ เนื้อหาสาระของกิจกรรม มีร้อยละ 94.33 และ สถานที่จัดโครงการปฏิบัติธรรม มีร้อยละ 92.33 ส่วนด้านที่อยู่ในอันดับต่ำสุด คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ มีร้อยละ 84.00

5. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า โดยภาพรวมแล้วระดับความรู้เกี่ยวกับวันวิสาขบูชาของคุณลักษณะของชาวพุทธไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มี 1 ข้อ ที่มีความสัมพันธ์กัน คือ ระดับความรู้กับการถ่ายทอดความรู้ทางพุทธ

ศาสนาต่อคนรอบข้างมีความสัมพันธ์กันทางลบ มีขนาดความสัมพันธ์ร้อยละ 62 นั้นหมายความว่า ผู้ที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับวันวิสาขบูชาสูง จะมีการถ่ายทอดความรู้ทางพุทธศาสนาต่อคนรอบข้างจะลดลง ในทางตรงกันข้าม ผู้ที่มีความรู้ทางพุทธศาสนาอยู่ในระดับต่ำ จะถ่ายทอดความรู้ทางพุทธศาสนาต่อคนรอบข้างเพิ่มขึ้น ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับวันวิสาขบูชาของคุณลักษณะความเป็นพุทธศาสนิกชน

คุณลักษณะความเป็นชาวพุทธ	Pearson's correlation	ระดับความสัมพันธ์
ความสนใจศึกษาธรรมะ	-.216	ไม่สัมพันธ์
ความสนใจปฏิบัติธรรมะ	-.197	ไม่สัมพันธ์
การถ่ายทอดความรู้ทางพุทธศาสนาต่อคนรอบข้าง	-.262*	สัมพันธ์กันในทิศทางลบ
ปฏิบัติตนเป็นคนดีของสังคม ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน	-.075	ไม่สัมพันธ์
บำรุงสถาบันศาสนา เช่น ทำบุญ ตักบาตร	-.183	ไม่สัมพันธ์
ภาพรวม	-.249	ไม่สัมพันธ์

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ในรายภาพระดับความรู้เกี่ยวกับวันวิสาขบูชามีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะความเป็นพุทธศาสนิกชนไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการถ่ายทอดความรู้ทางพระพุทธศาสนาต่อคนรอบข้างมีความความสัมพันธ์กับคุณลักษณะความเป็นพุทธศาสนิกชนในทิศทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความรู้เกี่ยวกับวันวิสาขบูชา คุณลักษณะความเป็นพุทธศาสนิกชนจากการจัดกิจกรรมตอบปัญหาธรรมะ และ ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมตอบปัญหาธรรมะ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับวันวิสาขบูชาอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 66.67 ในเรื่องวันวิสาขบูชาเป็นวันสากลของโลก และเป็นวันที่เจ้าชายสิทธัตถะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า คุณสมบัติของชาวพุทธที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมแข่งขันตอบปัญหาธรรมะโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การปฏิบัติตนเป็นคนดีของสังคม รองลงมา คือ บำรุงสถาบันศาสนา และ ถ่ายทอดความรู้ทางพุทธศาสนาต่อคนรอบข้าง ตามลำดับ ส่วนข้อที่อยู่ในอันดับต่ำสุด คือ ความสนใจปฏิบัติธรรม ส่วนในด้านความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมตอบปัญหาธรรมะอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งโดยรวมและรายด้าน โดยเฉพาะด้านความคุ้มค่าในการเข้าร่วมโครงการ และเนื้อหาสาระของกิจกรรม จากข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่า ผู้เข้าร่วมตอบปัญหาธรรมะส่วนใหญ่รู้ว่าวันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญของโลก และเป็นวันตรัสรู้ แต่ผู้เข้าร่วมตอบปัญหาธรรมะยังไม่สามารถรู้ว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร และตรัสรู้อย่างไร ซึ่งประเด็นนี้เป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับพุทธศาสนิกชนทุกคนควรรู้ เพื่อที่จะนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นชาวพุทธที่ว่าด้วยการปฏิบัติธรรมมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าคุณสมบัติด้านอื่นๆ ในความเป็นจริงนั้น การศึกษาธรรมะทางพระพุทธศาสนานั้น ถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติธรรม ตรงกับหลักธรรมว่า “ปริยัติ” หรือ “เสขะ” เป็นต้น ดังนั้น ผู้จัดโครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา สามารถที่จะทำให้เกิดการปฏิบัติธรรมได้ ยกตัวอย่างเช่น สติปัฏฐาน 4 ประกอบด้วยกายานุปัสสนา เวทนานุปัสสนา จิตตานุปัสสนา และธัมมานุปัสสนา โดยเฉพาะในด้านธัมมานุปัสสนา คือ การนำธรรมะมาขบคิดพิจารณา สอดคล้องกับงานวิจัยของพระเจริญ อกคศิริโย (2554) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้เรื่องสติปัฏฐาน 4 ของอุบาสกอุบาสิกา วัดพิชยญาติการาม กรุงเทพมหานคร พบว่า ความรู้ความเข้าใจในธัมมานุปัสสนาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ชาวพุทธรู้หลักธรรม แต่ไม่รู้วิธีที่จะนำหลักธรรมนั้นมาสู่การปฏิบัติให้เป็นวิปัสสนา อย่างไรก็ตาม การเข้าร่วมตอบปัญหาธรรมะทำให้เกิดผลในระดับมากที่สุด 3 ด้าน คือ การเป็นคนดี การบำรุงพระพุทธศาสนา และการเผยแผ่ โดยกิจกรรมในลักษณะนี้ เยาวชนมีความพึงพอใจมากที่สุด ซึ่งความพึงพอใจนี้เป็นสิ่งที่ดี เพราะเมื่อเยาวชนมีความพึงพอใจที่จะเข้าร่วมโครงการในลักษณะนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสามารถที่จะปลูกฝังให้เยาวชนให้มีพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรมต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของพินโย พรหมเมือง ปราณี คิมยะราช และทองคำเกษจันทร์ (2559) ที่ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนใน

สถานศึกษาโดยใช้กระบวนการ KIT MODEL กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำเยาวชนในสถานศึกษา 3 สถาบัน คือ โรงเรียนเทศบาล 3 วัดสว่างคงคา โรงเรียนดอนไทรงามพิทยาคม และวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ พบว่า ความพึงพอใจต่อการพัฒนาโดยใช้กระบวนการ KIT MODEL อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรมในทิศทางบวก

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า โดยภาพรวมแล้วระดับความรู้เกี่ยวกับวันวิสาขบูชาของคุณลักษณะของชาวพุทธไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับวันวิสาขบูชามีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะของความเป็นชาวพุทธด้านการถ่ายทอดธรรมะให้คนรอบข้างมีความสัมพันธ์กันในทิศทางลบ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายผลได้ว่า โดยลักษณะนิสัยของคนไทยไม่ชอบที่จะถ่ายทอดความรู้ หรือ สอนผู้อื่นด้วยการพูดโดยตรง แต่จะสอนในลักษณะทำเป็นแบบอย่าง ซึ่งคุณลักษณะนี้ คนไทยได้รับการปลูกฝังความคิดนี้มาเป็นเวลานาน ดังจะเห็นได้จากสำนวน สุภาษิตไทย เช่น “พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง” “แบบอย่างที่ดี มีค่ากว่าคำสอน” เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการผลวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมตอบปัญหาธรรมะสามารถที่จะพัฒนาคุณลักษณะความเป็นชาวพุทธที่ดีได้ ฉะนั้น องค์กร หรือ หน่วยงานต่างๆ ที่ต้องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในองค์กรหรือหน่วยงาน ควรมีนโยบายที่ชัดเจนว่า มีคุณธรรมจริยธรรมเป้าหมายขององค์กรอะไรบ้างที่ต้องการบรรลุ จากนั้น จึงใช้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องด้วยพระพุทธศาสนาเป็นกระบวนการในการพัฒนา ซึ่งผลการพัฒนานั้น ควรนำเสนอด้วยกระบวนการทางการวิจัยหรือสถิติ เพื่อที่ได้คำตอบว่าการจัดกิจกรรมนั้นๆ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร เพื่อที่จะได้วางแผนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านที่ด้อยให้มีผลลัพธ์ที่สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

ผลการวิจัย พบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับวันวิสาขบูชาที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับคุณลักษณะชาวพุทธ ในด้านการถ่ายทอดความรู้ให้คนรอบข้าง ฉะนั้น ผู้จัดงานควรบรรยายธรรมควรให้สอดคล้องกับผู้ปฏิบัติธรรมให้มีความสนใจที่จะถ่ายทอดความรู้ให้คนรอบข้างด้วย โดยอาศัยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เช่น การพูด การปฏิบัติให้เห็น การเผยแพร่ธรรมะผ่านโซเชียลมีเดีย เป็นต้น ซึ่งพระอาจารย์ที่บรรยายควรแนะนำแนวทางวิธีในการถ่ายทอดความรู้พอให้เห็นเป็นตัวอย่างด้วย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เกิดขึ้นได้เพราะความเมตตาอย่างยิ่งจากพระครูสุธีวรสาร, ดร. ผู้อำนวยการ วิทยาลัยศาสนศาสตร์และพระพุทธรักษา พุทธกริชิต, ดร. รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยที่ให้ออกโอกาสและผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการวิจัยในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนภายใต้โครงการตอบปัญหาธรรมะและการปฏิบัติธรรมเนื่องในวันวิสาขบูชา ประจำปีพุทธศักราช 2559

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (ม.ป.ป.). การแปลผลเมื่อใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูลแบบมาตราส่วนประมาณค่า. ค้นเมื่อ 21 มิ.ย. 60, จาก https://edu.msu.ac.th/jem/home/journal_file/63.pdf
- พระเจริญ อดุทธิโย. (2554). ศึกษาการรับรู้เรื่องสติปัญญา 4 ของอุบาสกอุบาสิกา วัดพิชยญาติการาม กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา วิปัสสนาภาวนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. (2545). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116/ตอนที่ 74 ก/หน้า 1 วันที่ 19 สิงหาคม 2542.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษา จิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- พินโย พรหมเมือง ปราณี่ คิมยะราช และทองคำ เกษจันทร์. (2559). รายงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนในสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการ KIT MODEL. ทูลสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน, หน้า 122-143.

เพ็ญแข ประจันปัจจนิก. (2551). การยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยเพื่อการปฏิรูปสังคม: แนวทางและการปฏิบัติ. วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย. ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 หน้า 93-115.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. (ม.ป.ป.). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559. [ระบบออนไลน์], แหล่งที่มา <http://www.odd.go.th/www/files/74809.pdf>, เข้าดูเมื่อ 21/06/2560